

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم):

المَسْجِدَ بَيْتٌ كُلُّ تَقِيٍّ

مسجد خانه هر پیرمیکر است

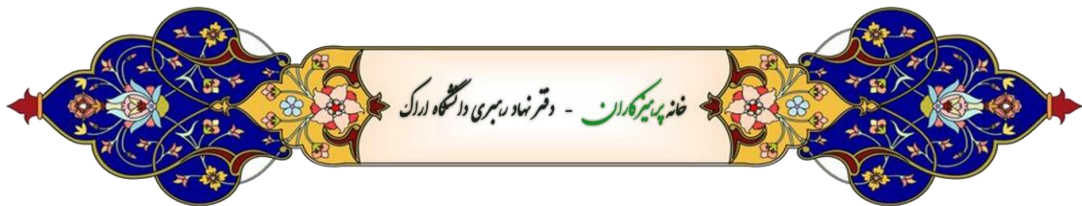
نهج الفصاحه، ص ۴۴۷، حدیث ۳۰۸۳

خانه پیرمیکر است

تابستان ۱۴۰۰

گردآورنده: دقمر نهاد ربهری در دانشکده اراک

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
و دانشگاه اراک

خانه پرنیز کاران

کاری از دفتر نهاد رهبری دانشگاه اراک

ناظر کیفی: حجت الاسلام دکتر مهدی مهدوی اطهر

گردآورنده: حجت الاسلام حسین هداوندی

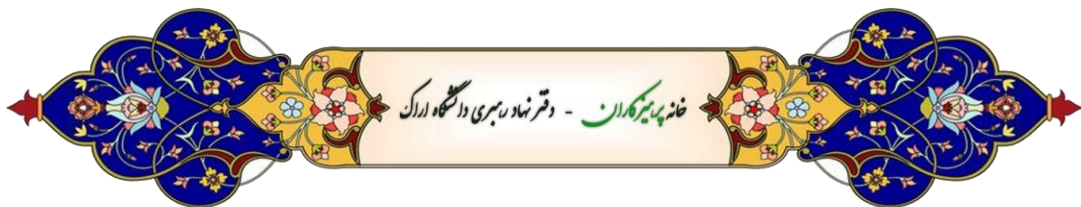
ویراستار و طراح گرافیک: علیرضا صفری

نسخه اول

@Arak_nahad

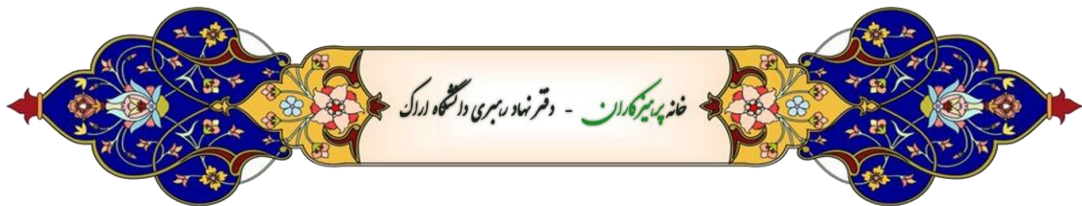

فهرست

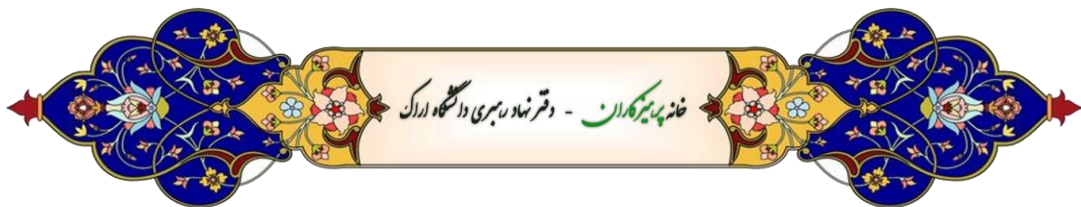
- ۴..... دیباچه
- ۵..... وجه تسمیه مسجد
- ۶..... تاریخچه نام گذاری هفته مسجد
- ۷..... مسجد الاقصی
- ۸..... مسجد الاقصی در آیینه روایات
- ۱۰..... مسجد از منظر قرآن
- ۱۳..... جایگاه مسجد در کلام معصومین علیهم‌السلام
- ۱۳..... ۱. اهمیت مسجد
- ۱۵..... ۲. آثار رفتن به مسجد
- ۱۷..... ۳. حضور در مسجد
- ۱۹..... ۴. آداب حضور در مسجد
- ۲۰..... ۵. بی‌توجهی به مسجد
- ۲۲..... ۶. ثواب نماز در مسجد

- ۲۳..... ۷. ساختن مسجد
- ۲۵..... ۸. نظافت مسجد
- ۲۶..... ۹. احکام مسجد
- ۲۷..... ۱-۹. طہارت مسجد
- ۲۹..... ۲-۹. تعمیر مسجد
- ۲۹..... ۳-۹. استفادہ از وسائل مسجد
- ۳۰..... ۴-۹. زینت مساجد
- ۳۰..... ۵-۹. وضو گرفتن با آب مسجد برای کسی کہ قصد نماز خواندن ندارد
- ۳۰..... ۶-۹. مسجد جامع
- ۳۱..... ۷-۹. تفاوت مسجد با حسینیه
- ۳۱..... ۸-۹. بلند کردن صدای اذان مسجد
- ۳۲..... ۹-۹. تخریب مسجد جهت تعمیر و ساخت جادہ
- ۳۲..... ۱۰-۹. جلسات قرآن بدون رضایت ہیئت ائماء مسجد
- ۳۳..... منابع

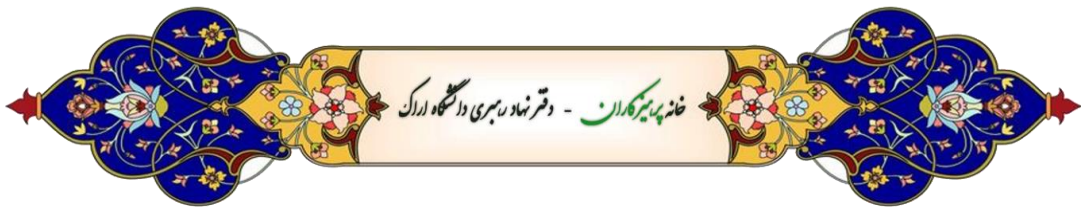
دیباچه

امام خمینی رضوان الله تعالی علیه :

مسجد در اسلام و در صدر اسلام همیشه مرکز جنبش و حرکت‌های اسلامی بوده؛ از مسجد تبلیغات اسلامی شروع می‌شده است و از مسجد حرکت قوای اسلامی برای سرکوبی کفار و وارد کردن آن‌ها در [زیر] بیرق اسلام بوده است. همیشه در صدر اسلام مسجد مرکز حرکات و مرکز جنبش‌ها بوده است. شما که از اهالی مسجد و از علمای مساجد هستید، باید پیروی از پیغمبر اسلام و اصحاب آن سرور کنید و مساجد را برای تبلیغ اسلام و حرکت اسلامی و برای قطع ایادی شرک و کفر و تأیید مستضعفین در مقابل مستکبرین قرار بدهید.^۱

۱. خمینی، روح الله، صحیفه امام، ج ۷، ص ۶۵

امام خامنه‌ای دامت برکاته:

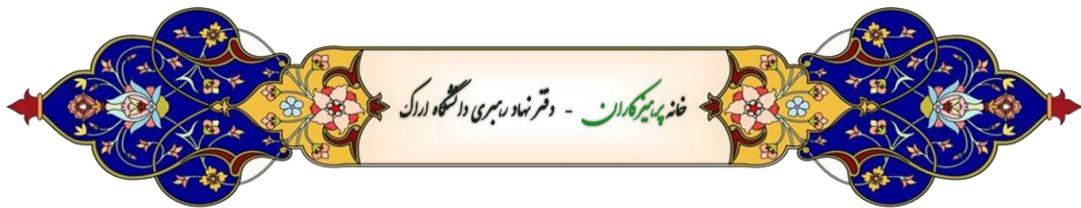
مسجد پایگاه انواع و اقسام فعالیت‌های اجتماعی است؛ یعنی وقتی ما مردم را گرد این محور جمع کردیم، از آن‌ها چه می‌خواهیم. یکی از چیزهایی که می‌خواهیم این است که به فعالیت‌های اجتماعی بپردازند. در جامعه‌ی اسلامی همه‌ی آحاد وظیفه دارند، مسئولیت دارند، باید کار انجام بدهند؛ کار برای پیشرفت جامعه، کار برای امت. بنابراین اینجا محل پمپاژ فکرها و پراکندن وظایف مختلف و کشاندن مردم به کارهای گوناگون است. مسجد برای انجام فعالیت‌های اجتماعی و پایگاه فعالیت‌های اجتماعی است.^۱

وجه تسمیه مسجد

واژه مسجد از باب (سجد یسجد) مصدر میمی و یا اسم زمان و مکان است و بر وزن مشرق و مغرب می باشد. مسجد به معنی سجده‌گاه، مکان سجده می‌باشد. اما در قرآن و تمدن اسلامی، مسجد نه به مکانی گفته

۱. بیانات در دیدار انجمن جماعات مساجد استان تهران ۱۳۹۵/۰۵/۳۱

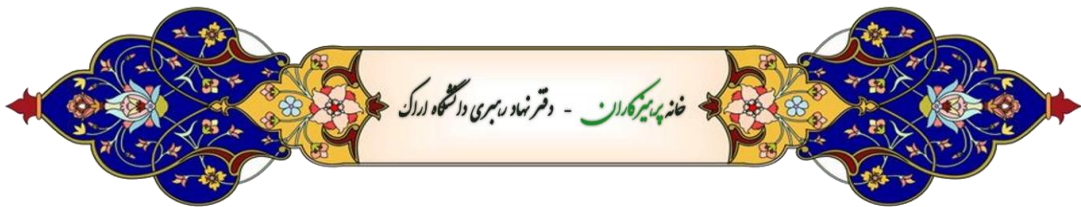
می‌شود که عبادتگاه مؤمنان است. وجه تسمیه عبادتگاه مسلمانان به مسجد از آن روی است که سر به سجده نهادن مظهر و نمود اوج فروتنی و کرنش در برابر خداست. از این رو در اسلام محل عبادت را مسجد نامیده‌اند.

تاریخچه نام‌گذاری هفته مسجد

در روز بیست و یکم اوت سال ۱۹۶۹ میلادی؛ مسجد الاقصی قبله اول مسلمانان جهان، توسط صهیونیست‌ها به آتش کشیده شد. رژیم صهیونیستی آتش‌سوزی مسجد الاقصی را به یک جهانگرد استرالیایی نسبت داد و وی را دستگیر کرد. اما یک دادگاه نمایشی در تل‌آویو، این صهیونیست را بیمار روانی خواند و او را آزاد کرد.

در عین حال، مردم در کشورهای اسلامی - بدون توجه به تبلیغات رژیم اشغالگر قدس و حامیان غربی آن، تظاهرات گسترده‌ای علیه این رژیم برپا کردند. علاوه بر این، آتش زدن مسجد الاقصی توسط صهیونیست‌ها موجب شد دولت‌های اسلامی برای مقابله با خطرهایی که جهان اسلام و مقدسات اسلامی را تهدید می‌کند، «سازمان کنفرانس اسلامی» را تشکیل دهند

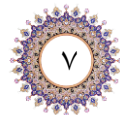

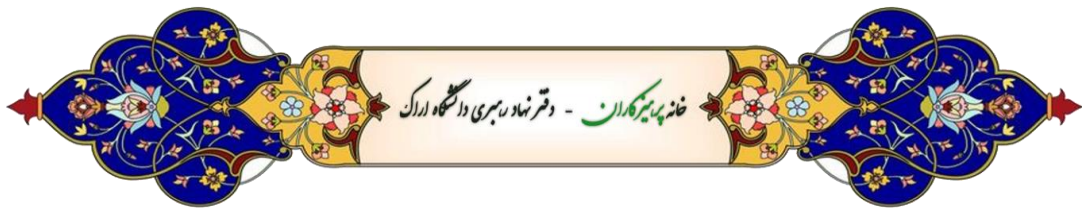

از سال ۱۳۸۲ شمسی (۲۰۰۳)، به پیشنهاد سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی ایران و با تصویب وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در اجلاس تهران هفته جهانی مسجد از سی ام مردادماه برابر با ۲۱ اوت نام گذاری شد.

مسجد الاقصی

حضرت داوود(ع) به فرمان خداوند به ساختن بنای (قدس) یعنی خانه خدا اقدام کرد، چون این قضیه در سنین پیری و سال های آخر عمر وی اتفاق افتاد، فرصت اجرای کامل بنای خانه خدا برایش باقی نماند، به همین سبب به وی ندا رسید که تکمیل بنای خانه را به فرزندت سلیمان واگذاشتم، اینجا بود که حضرت سلیمان(ع) را به جانشینی خویش و به پادشاهی بنی اسرائیل منصوب و به آنان اعلام کرد، خداوند به من فرمان داده بود تا برایش خانه مقدس بسازم، اما مشیت الهی چنین تعلق گرفته که خانه را فرزندم سلیمان که وارث و جانشین من است به اتمام رساند. به این ترتیب حضرت داود(ع) بنای معبد بیت المقدس را آغاز و در زمان حضرت سلیمان(ع) به نام معبد یا هیکل سلیمان به پایان رسید، بر اساس گزارش تورات، تکمیل بنای این معبد مقدس در مدت هفت سال بین سال های ۹۶۱ تا ۹۶۷ قبل از میلاد یعنی ۹۷۰ سال

پیش از میلاد مسیح، صورت گرفته است. بنابراین مسجدالاقصی حرم دوم
موحدان مؤمن است.^۱

مسجدالاقصی در آیینه روایات

۱. عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: الصَّلَاةُ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ أَلْفُ صَلَاةٍ^۲

امیرالمؤمنین، علی (ع) فرمود: نماز در مسجد بیت المقدس معادل هزار
نماز ثواب دارد.

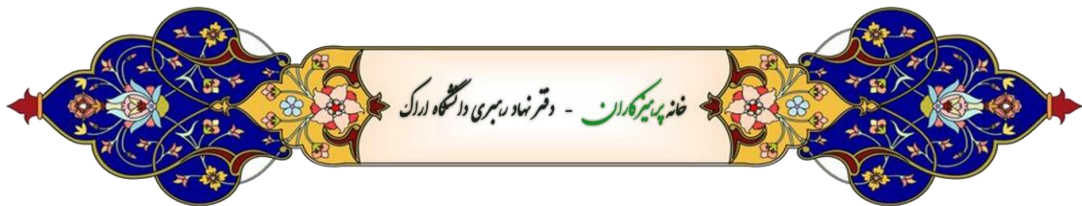
۲. عَنْ أَبِي ذَرِّ الْغِفَارِيِّ (رَضِيَ) قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ
مَسْجِدٍ وُضِعَ فِي الْأَرْضِ أَوْلَى؟ قَالَ: «الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ» قَالَ: قُلْتُ ثُمَّ
أَيُّ؟ قَالَ: «الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى»، قُلْتُ: كَمْ كَانَ بَيْنَهُمَا؟ قَالَ: «أَرْبَعُونَ
سَنَةً، ثُمَّ أَيُّنَا أَدْرَكَتَكَ الصَّلَاةُ بَعْدَ فَصْلَةٍ فَإِنَّ الْفَضْلَ فِيهِ»^۳

۱. حمیدی، سیدجعفر، تاریخ اورشلیم، ص ۷۶-۷۸.

۲. برقی، احمد بن محمد بن خالد، المحاسن ج ۱؛ ص ۵۵

۳. طریحی، فخرالدین بن محمد، مجمع البحرین ج ۵؛ ص ۳۱۱

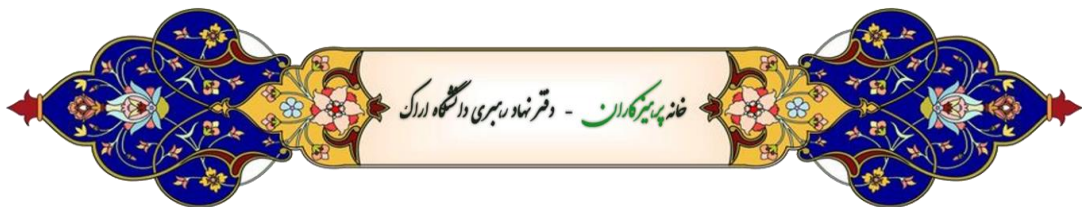

ابوذر غفاری که از حضرت پیامبر اکرم ص سؤال کرد: «ای رسول الله (ص) نخستین مسجدی که بر روی زمین ساخته شد کدام بود؟ فرمودند: مسجد الحرام، سپس گفتم: بعد از آن؟ فرمودند: مسجد الاقصی! سپس گفتم: بین ساخته شدن این دو مسجد چند سال فاصله است؟ فرمودند: چهل سال. سپس فرمودند: هر جا وقت نماز فرارسید، همان جا نماز بخوان زیرا فضیلت، در همین است.»

۳. عن أبي ذرٍّ أنه سأل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنِ الصَّلَاةِ فِي بَيْتِ الْمَقْدَسِ أَفْضَلُ أَوْ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ؟ فَقَالَ: صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا أَفْضَلُ مِنْ أَرْبَعِ صَلَوَاتٍ فِيهِ، وَنَعْمَ الْمَصَلَّى، هُوَ أَرْضُ الْمُحَشَّرِ وَالْمَنْشَرِ، وَلِيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ وَلِقِيدٌ سَوِطٌ - أَوْ قَالَ: قَوْسُ الرَّجْلِ* - حَيْثُ يَرَى مِنْهُ بَيْتَ الْمَقْدَسِ خَيْرَ لَهُ أَوْ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا جَمِيعاً

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه ج ۱؛ ص ۲۳۴

ابوذر غفاری گفت: « نزد رسول خدا (ص) در مورد بهترین مسجدالحرام و بیت المقدس بحث می‌کردیم، پس رسول‌الله (ص) فرمودند: فضیلت نمازخواندن در مسجد من یعنی مسجدالنبی چهار برابر مسجدالاقصی می‌باشد. چه مسجد نیکویی است و چه بسا اگر شخصی به‌اندازه- طناب اسبش تکه زمینی دارد، اما وقتی نگاه می‌کند بیت المقدس را می‌بیند، برای وی بهتر از تمامی دنیا باشد.

مسجد از منظر قرآن

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

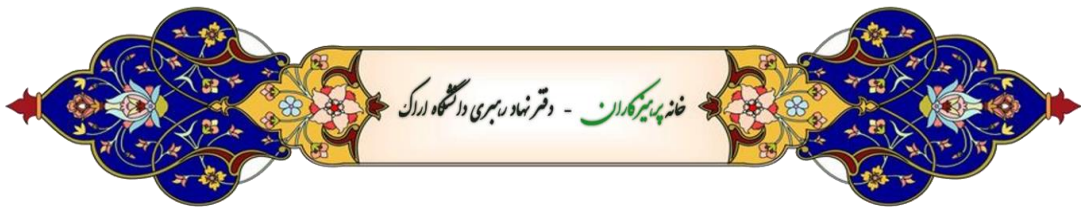
مساجد از آن خداست، پس باید احدی جز او را نخوانید

در اینکه منظور از "مساجد"، در اینجا چیست؟ تفسیرهای گوناگونی

ذکرشده:

۱. جن (۷۲) ۱۸

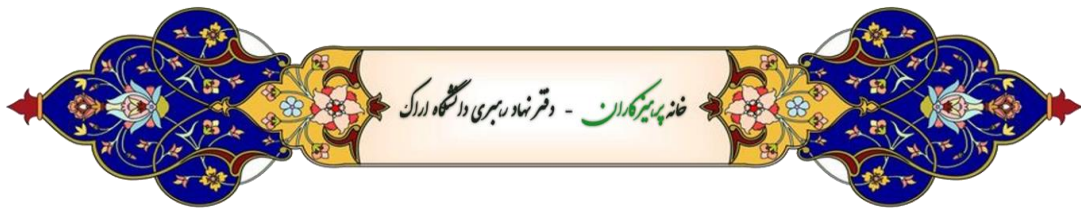

احتمال اول: منظور مکان‌هایی است که در آنجا برای خدا سجده می‌شود که مصداق اکمل آن، مسجدالحرام، و مصداق دیگرش سایر مساجد، و مصداق گسترده‌ترش، تمام مکان‌هایی است که انسان در آنجا نماز می‌خواند، و برای خدا سجده می‌کند

احتمال دوم: منظور از مساجد، اعضای هفتگانه سجده است، این اعضا را تنها برای خدا باید بر زمین گذاشت و برای غیر او جایز نیست، چنان‌که در حدیث معروفی از امام نهم "محمد بن علی الجواد" ع نقل شده است که "معتصم عباسی" در مجلسی که از فقهای اهل سنت در آن جمع بودند سؤال کرد که دست دزد را از کدام قسمت باید برید؟ بعضی گفتند: از مچ، و به آیه تیمم استدلال کردند، بعضی دیگر گفتند: از مرفق و به آیه وضو استدلال کردند، "معتصم" از آن حضرت علیه‌السلام در این باره توضیح خواست، حضرت علیه‌السلام نخست از او درخواست نمود که از سؤال خود صرف نظر کند، و چون اصرار کرد، فرمود: آنچه آن‌ها گفتند همه خطا است، تنها باید چهار انگشت از مفصل انگشتان بریده شود، و کف دست و انگشت شست باقی بماند، هنگامی که معتصم جوایب دلیل شد، امام به کلام پیغمبر ص که سجود باید بر هفت عضو باشد پیشانی و دو دست و دو سر زانوها و پاها استدلال کرد و سپس افزود اگر از مچ یا مرفق بریده شود دستی برای او

باقی نمی ماند که سجده کند، درحالی که خداوند فرموده وَ أَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ
یعنی این اعضای هفتگانه مخصوص خدا است، و آنچه مخصوص خدا است
نباید قطع کرد، این سخن اعجاب معتمصم را برانگیخت و دستور داد بر طبق
حکم آن حضرت دست دزد را از مفصل چهار انگشت ببرند.

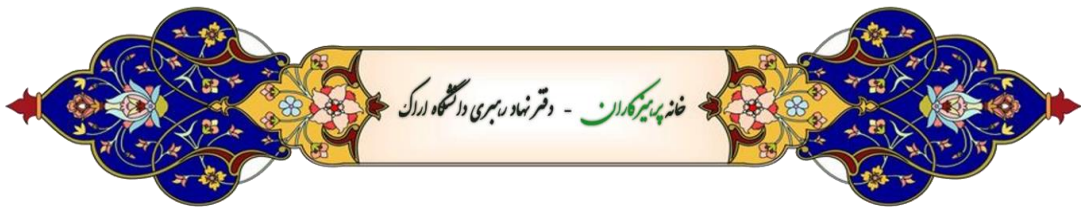
احتمال سوم: این که منظور از "مساجد" همان "سجود" است، یعنی همواره
سجده باید برای خدا باشد و برای غیر او نمی توان سجده کرد.

این احتمال نیز خلاف ظاهر آیه است، و شاهدهی بر آن نیست.

از جمع بندی آنچه گفته شد استفاده می شود که آنچه موافق ظاهر آیه
می باشد همان تفسیر اول است، و تناسب کاملی با آیات قبل و بعد در مورد
توحید و مخصوص بودن عبادت برای خدا دارد، و تفسیر دوم ممکن است از
قبیل توسعه در مفهوم آیه بوده باشد، و اما تفسیر سوم شاهدهی برای آن وجود
ندارد^۱

۱. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه ج ۲۵ ص ۱۲۴

جایگاه مسجد در کلام معصومین علیهم السلام

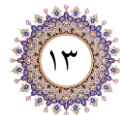
از آن جهت که مسجد در دیدگاه معصومین از جایگاه بالایی برخوردار می‌باشد در این بخش جایگاه مسجد را از دیدگاه معصومین مورد بررسی قرار می‌دهیم.

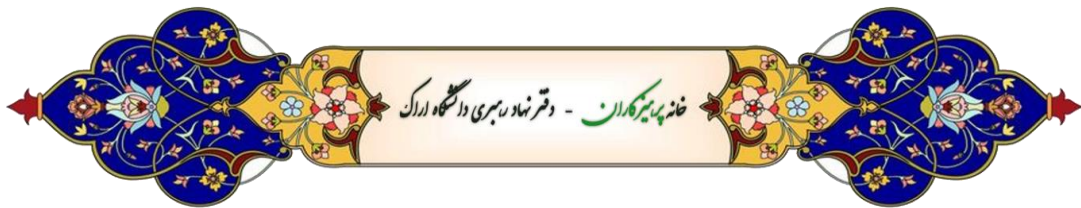
۱. اهمیت مسجد

پیامبر اکرم (ص): «إِنَّ لِلْمَسَاجِدِ أَوْلَادًا الْمَلَائِكَةُ جُلَسَاؤُهُمْ إِذَا غَابُوا أَفْتَقَدُوهُمْ وَإِنْ مَرَضُوا عَادُوهُمْ وَإِنْ كَانُوا فِي حَاجَةٍ أَعَانُوهُمْ»^۱

در مساجد انسان‌های ثابت‌قدمی همچون میخ وجود دارند که ملائکه با آنان مانوس و هم‌نشین هستند. هنگامی که از مسجد غیب می‌شوند در پی آن‌ها هستند و هنگامی که بیمار می‌شوند به عیادت آن‌ها می‌روند و هر وقت در کارها احتیاج به کمک داشته باشند به کمک آن‌ها می‌شتابند.

۱. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ۸۰، ص ۳۷۳

رسول اکرم(ص): «الْمَسَاجِدُ سُوقٌ مِنْ أَسْوَاقِ الْآخِرَةِ قَرَاهَا الْمَغْفِرَةُ وَ تَحَفَّتْهَا الْجَنَّةُ»^۱

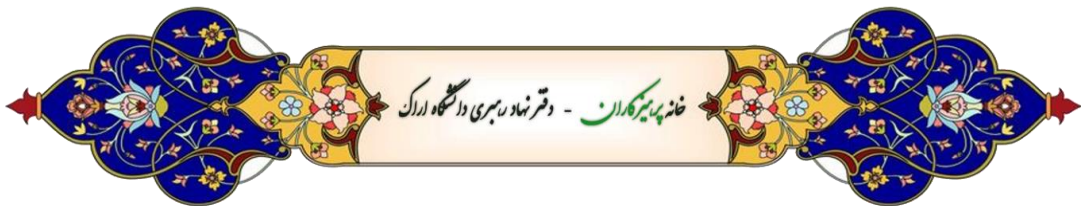
مساجد، بازاری از بازارهای آخرت است، پذیرایی آن مغفرت و هدیه آن بهشت است.

امام صادق(ع): إِنَّ فِي التَّوَارَةِ مَكْتُوبًا: إِنَّ بِيُوتِي فِي الْأَرْضِ الْمَسَاجِدُ فَطُوبَى لِمَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ زَارَنِي فِي بَيْتِي وَ حَقُّ عَلَى الْمَرْوَرِ أَنْ يَكْرِمَ الزَّائِرَ^۲

در تورات نوشته شده است که خداوند می فرماید: مسجدها خانه های من در زمین هستند. خوشا به حال کسی که خود را در خانه اش تطهیر (وضو) کند و بعد از آن مرا در خانه ام زیارت کند و حق زائر این است که میزبان او را محترم شمارد.

۱. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة، ج ۳، ص ۳۶۱
۲. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة، ج ۳، ص ۴۸۲

۲. آثار رفتن به مسجد

امام صادق(ع) فرمود: عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: مَنْ مَسَى إِلَى الْمَسْجِدِ لَمْ يَضَعِ رِجْلًا عَلَى رَطْبٍ وَلَا يَأْسِ إِلَّا سَبَّحَتْ لَهُ الْأَرْضُ إِلَى الْأَرْضِ السَّابِعَةِ.^۱

کسی که به طرف مسجد قدم بردارد، پایش را بر تر و خشکی نمی گذارد، جز آنکه زمین تا طبقه هفتمش برای او تسبیح می گوید.

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص قَالَ: مَنْ مَسَى إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ فَلَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ خَطَايَا حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَنَزِلِهِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ مُعْجِي عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَ رُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ.^۲

و کسی که به سوی مسجدی از مساجد خدا قدم بردارد، به ازای هر قدمی که برمی دارد (از لحظه بیرون آمدن از خانه تا به هنگام بازگشت) پاداش ده

۱. طوسی، محمد بن الحسن، تهذیب الأحکام (تحقیق خراسان) ج ۳؛ ص ۲۵۵

۲. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة ج ۵؛ ص ۲۰۱

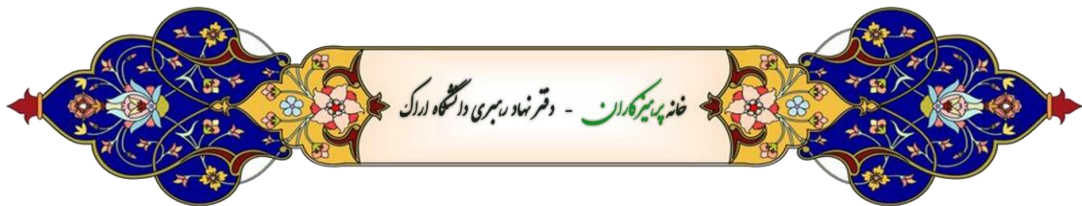
حسنه خواهد داشت و ده گناه (نیز) از نامه اعمال او پاك می شود و مقام و منزلت او را (در نزد حضرت حق) ده درجه بالا می برند.

عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ أَلَا وَ مَنْ مَشَى إِلَى مَسْجِدٍ يَطْلُبُ فِيهِ الْجَمَاعَةَ كَانَ لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ سَبْعُونَ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَيُرْفَعُ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ مِثْلُ ذَلِكَ وَإِنْ مَاتَ وَهُوَ عَلَى ذَلِكَ وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلِكٍ يَعُودُونَهُ [يَعُودُونَهُ] فِي قَبْرِهِ وَيُؤْنَسُونَهُ فِي وَحْدَتِهِ وَ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يُبْعَثَ.^۱

آگاه باشید هر که به مسجدی رود برای نماز جماعت بهر گامی هفتاد هزار حسنه دارد و برابر آن درجه اش بالا رود و اگر بر این شیوه بمیرد خدا هفتاد هزار فرشته به او موکل کند تا در گورش از او عیادت کنند و در تنهائی اش با او انس گیرند و برایش طلب آمرزش کنند تا به محشر رود.

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، الأمالی (للصدوق) النص ؛ ص ۴۳۲

۳. حضور در مسجد

يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُعْطِيكَ مَا دُمْتَ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ بِكُلِّ نَفْسٍ تَتَفَسَّتْ فِيهِ دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَ تُصَلِّيَ عَلَيْكَ الْمَلَائِكَةُ وَ يُكْتُبُ لَكَ بِكُلِّ نَفْسٍ تَتَفَسَّتْ فِيهِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ يُمَحَى عَنْكَ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ^۱

ای ابوذر: خدای تبارک و تعالی تا تو در مسجد هستی به تو به شماره نفس هایت، درجه در بهشت عطا خواهد فرمود و فرشتگان بر تو صلوات می فرستند و به هر نفس تو در مسجد ده حسنه برایت نوشته می شود و ده سیئه محو می گردد.

قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، يَقُولُ: صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي مَنْزِلِهِ جَمَاعَةً تَعْدِلُ أَرْبَعًا وَعَشْرِينَ صَلَاةً، وَ صَلَاةُ الرَّجُلِ جَمَاعَةً فِي الْمَسْجِدِ تَعْدِلُ ثَمَانِي وَ أَرْبَعِينَ صَلَاةً مُضَاعَفَةً فِي الْمَسْجِدِ، وَ إِنَّ الرُّكْعَةَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَلْفَ رُكْعَةٍ فِي سِوَاهُ فِي الْمَسَاجِدِ، وَ إِنَّ الصَّلَاةَ فِي الْمَسْجِدِ فَرْدًا بِأَرْبَعِ وَ

۱. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق ص ۶۷

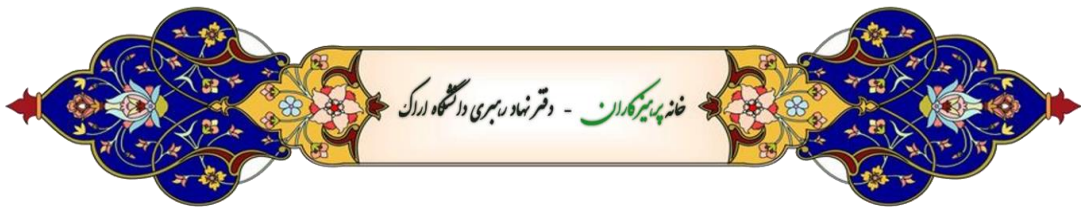
عِشْرِينَ صَلَاةً، وَ الصَّلَاةُ فِي مَنْزِلِكَ فَرْدًا هَبَاءً مَنُثُورًا، لَا يَصْعَدُ مِنْهُ إِلَى اللَّهِ شَيْءٌ، وَ مَنْ صَلَّى فِي بَيْتِهِ جَمَاعَةً رَغْبَةً عَنِ الْمَسْجِدِ فَلَا صَلَاةَ لَهُ، وَ لَا لِمَنْ صَلَّى مَعَهُ، إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ تَمْنَعُ مِنَ الْمَسْجِدِ

شخصی به نام «رزیق» می‌گوید: از امام صادق علیه‌السلام شنیدم که فرمود:

نماز جماعت در منزل، معادل ۲۴ نماز است و نماز جماعت در مسجد، معادل ۴۸ نماز است که در هر مسجد [با توجه به موقعیت و مرتبه آن] افزایش می‌یابد؛ به حدی که یک نماز فرادی در مسجد، برابر ۲۴ نماز است، ولی نماز فرادی در منزل، مثل غبار پراکنده است که چیزی از آن به‌سوی خدا بالا نمی‌رود. هر کس که به‌عنوان اعراض از مسجد در خانه‌اش نماز جماعت تشکیل دهد، نماز کامل ندارد و کسی که با او نماز بخواند نیز همان‌طور است؛ مگر این‌که علتی باشد که از رفتن به مسجد مانع شود

۱. طوسی؛ محمد بن الحسن، الامالی (للطوسی) النص؛ ص ۶۹۶

عَنِ النَّبِيِّ الْمُحْتَارِ صِ التَّكْبِيرَةُ الْأُولَى مَعَ الْإِمَامِ خَيْرٍ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

تکبیره الاحرامی همراه امام بهتر است از دنیا و هر آنچه در آن است

۴. آداب حضور در مسجد

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ فَاحْمَدِ اللَّهَ وَ أَتْنِ عَلَيْهِ وَ صَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ص ٢.

هرگاه داخل مسجد شدی ، حمد و سپاس خدا را بگو و بر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) درود فرست.

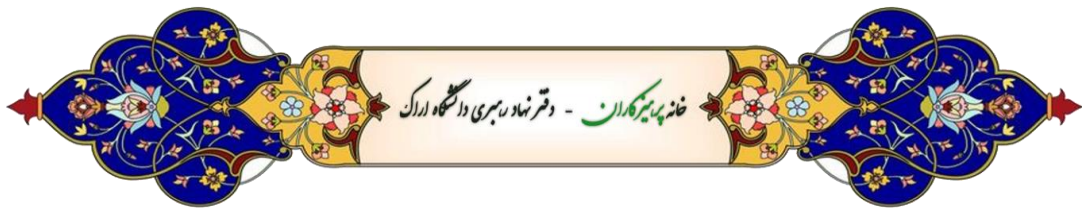
عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تَجْعَلُوا الْمَسَاجِدَ طُرُقًا حَتَّى تُصَلُّوا فِيهَا رُكْعَتَيْنِ ٣.

۱. شعیری، محمد بن محمد، جامع الأخبار (لشعیری) ص ۷۷

۲. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة ج ۵ ؛ ص ۲۴۵

۳. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة ج ۵ ؛ ص ۲۹۳

مساجد را گذرگاه و محل عبور خود قرار ندهید، مگر اینکه دو رکعت نماز در آن به جای آورید.

يَا أَبَا ذَرٍّ كُلِّ جُلُوسٍ فِي الْمَسْجِدِ لَعُوٌّ إِلَّا ثَلَاثَةٌ قِرَاءَةٌ مُصَلٌّ أَوْ ذَاكِرٌ لِلَّهِ تَعَالَى
أَوْ مُسَائِلٌ عَنِ عِلْمٍ^۱

هرگونه نشستی در مسجد بیهوده است، مگر اینکه برای سه کار باشد:
خواندن قرآن، خدا را یاد کردن، و یا دانش اندوختن.

۵. بی توجهی به مسجد

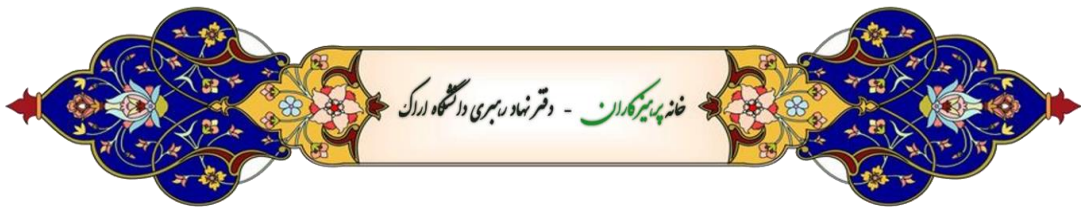
قَوْلُهُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ: «لَا صَلَاةَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ إِلَّا فِي الْمَسْجِدِ»^۲

نمازی برای همسایه مسجد نیست، مگر در مسجد

۱. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة ج ۴ ؛ ص ۱۱۸

۲. شریف الرضی، محمد بن حسین، المجازات النبویة ص ۱۱۷

قَالَ النَّبِيُّ ص مَنْ سَمِعَ النَّدَاءَ فِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَهُوَ مُنَافِقٌ إِلَّا أَنْ يُرِيدَ الرَّجُوعَ إِلَيْهِ.^۱

پیامبر اکرم (ص) فرمود: هر کس در مسجد ندای نماز را بشنود و بدون علت خارج شود، منافق است مگر این که قصد برگشت (و خواندن نماز را) داشته باشد.

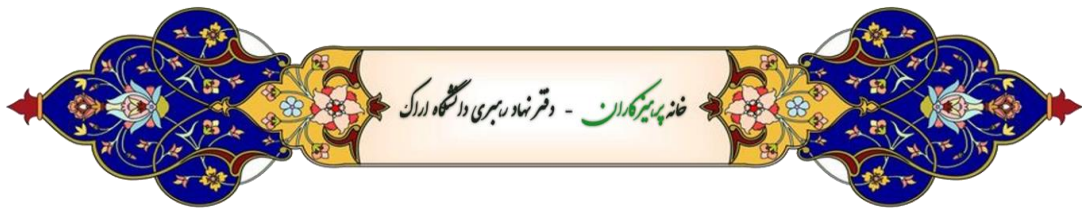
قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، يَقُولُ: شَكَتِ الْمَسَاجِدُ إِلَى اللَّهِ (تَعَالَى) الَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَهَا مِنْ جِيزَانِهَا، فَأَوْحَى اللَّهُ (عَزَّ وَجَلَّ) إِلَيْهَا: وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لَا قَبْلَتْ لَهُمْ صَلَاةً وَاحِدَةً، وَ لَا أَظْهَرْتُ لَهُمْ فِي النَّاسِ عَدَالَةً، وَ لَا نَالَتْهُمْ رَحْمَتِي، وَ لَا جَاوَرُونِي فِي جَنَّتِي.^۲

مساجد از همسایگانش که از آن زیارت نکردند در نزد خدا شکایت بردند. پس خداوند به آن‌ها وحی کرد: به عزت و جلالم سوگند که نمازشان را

۱. طوسی، محمد بن الحسن، تهذیب الأحکام (تحقیق خراسان) ج ۳؛ ص ۲۶۲

۲. طوسی، محمد بن الحسن، الأمالی (للطوسی) النص؛ ص ۶۹۶

نپذیریم و عدالتشان را در میان مردم آشکار نسازم و رحمت من به آنان نخواهد رسید و در بهشتم در جوار خویش قرارشان نخواهم داد.

۶. ثواب نماز در مسجد

قال رسول الله ص صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ عَشْرَةَ آلَافِ صَلَاةٍ فِي غَيْرِهِ مِنَ الْمَسَاجِدِ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ فِيهِ تَعْدِلُ مِائَةَ أَلْفِ صَلَاةٍ^۱

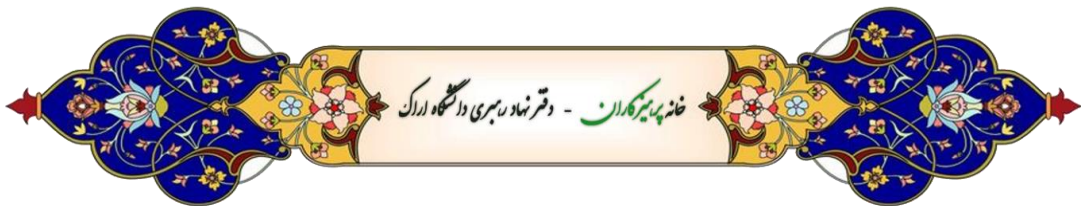
رسول خدا(ص) می فرماید: یک نماز در مسجد من، نزد خداوند برابر با ده هزار نماز در سایر مساجد است، مگر مسجد الحرام؛ زیرا نماز در آن برابر با صد هزار نماز است

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَقَامَ فِي مَسْجِدٍ بَعْدَ صَلَاتِهِ انْتِظَارًا لِلصَّلَاةِ فَهُوَ ضَيْفُ اللَّهِ وَحَقُّ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكْرِمَ ضَيْفَهُ^۲

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال النص؛ ص ۳۰

۲. برقی، احمد بن محمد بن خالد، المحاسن ج ۱؛ ص ۴۸

هر که در مسجد پس از نمازش در انتظار نماز دیگر بماند، میهمان خداوند است و بر خداست که میهمان خود را گرامی دارد.

عَنْ الصَّادِقِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّهُ قَالَ: صَلُّوا مِنَ الْمَسَاجِدِ فِي بَقَاعٍ مُخْتَلِفَةٍ فَإِنَّ كُلَّ بُقْعَةٍ تَشْهَدُ لِلْمُصَلِّيِّ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ^۱

در جاهای مختلف مساجد نماز به جای آورید؛ چون جای جای زمین در روز قیامت برای کسی که بر آن نماز گزارده باشد، شهادت می دهد.

۷. ساختن مسجد

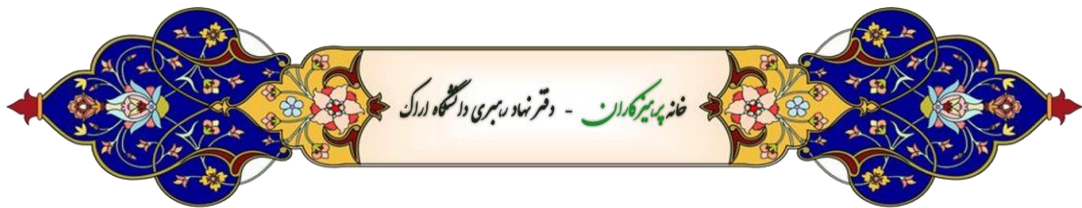
سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَنْ بَنَى مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ^۲

شنیدم ابو عبد الله صادق (ع) می گوید: هر که در دنیا مسجدی بنا کند، خداوند در بهشت برایش خانه ای بنا می کند

۱. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة ج ۵؛ ص ۱۸۸

۲. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، الکافی (ط - الإسلامية) ج ۳؛ ص ۳۶۸

رسول الله صلى الله عليه وآله : مَنْ بَنَى مَسْجِدًا وَ لَوْ كَمَفْحَصٍ قِطَاعٍ بَنَى
اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ .^۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : هر که مسجدی ، هر چند به اندازه لانه یک
کوکر (مرغ سنگخواره) بسازد ، خداوند در بهشت برایش خانه ای بنا کند .

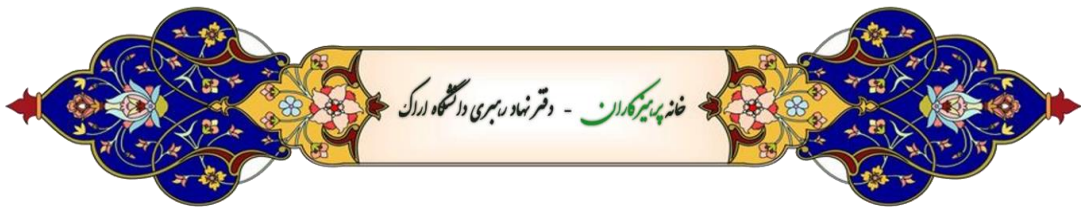
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ كَانَ الْقُرْآنُ حَدِيثَهُ وَ الْمَسْجِدُ بَيْتَهُ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي
الْجَنَّةِ .^۲

رسول خدا (ص) فرمود هر که حدیثش قرآنت و خانه اش مسجد است
خدا برایش خانه ای در بهشت بسازد.

۱. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار ج ۷۷ ص ۱۲۱ ح ۲۰

۲. ابن بابویه، محمد بن علی، الأمالی (للمصدق) النص؛ ص ۵۰۱

۸. نظافت مسجد

رسول خدا(ص): «... وَ مَنْ أَرَادَ أَنْ لَا تَأْكُلَهُ الدِّيْدَانُ تَحْتَ الْأَرْضِ
فَلْيَسْكُنِ الْمَسَاجِدَ...»^۱

.... هر کس بخواهد کرم‌ها (جسد) او را در زیر زمین نخورند بایستی
مساجد را جارو نماید....

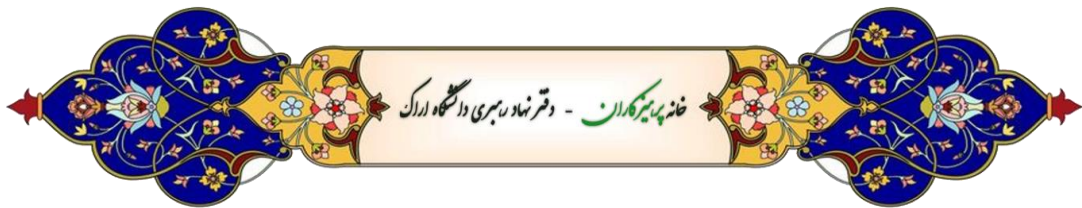
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: مَنْ قَمَّ مَسْجِدًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عِتْقَ رَقَبَةٍ وَ مَنْ أَخْرَجَ مِنْهُ
مَا يَقْدِي عَيْنًا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ^۲

رسول خدا (ص) فرمود هر که مسجد را جاروب کند خدا ثواب آزاد کردن
بنده‌ای در نامه عملش نویسد و هر که از آن باندازه خاشاک چشمی بیرون برد
خدای عز و جل دو بهره از رحمتش به او دهد.

۱. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ۸، ص ۱۴۴

۲. ابن بابویه، محمد بن علی، الأمالی (للصدوق) النص؛ ص ۱۸۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ كَنَّسَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فَأُخْرِجَ مِنْهُ مِنَ التُّرَابِ مَا يُدْرِي فِي الْعَيْنِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ!

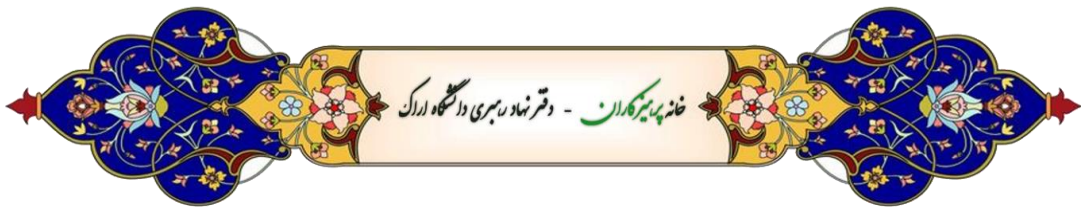
هر کس در روز پنجشنبه و شب جمعه، مسجد را نظافت کند و گرد و خاکی را که در چشم می‌رود، بربوید، خداوند او را می‌آمرزد

۹. احکام مسجد

در بین احکام الهی برخی از احکام مخصوص مسجد می‌باشد که اشاره به جایگاه بالای مسجد به عنوان خانه خداوند دارد و از این حیث مورد توجه قرار می‌گیرد که مراجع محترم برای مسجد یک باب از احکام را اختصاص داده‌اند.

۱. طوسی، محمد بن الحسن، تهذیب الأحکام (تحقیق خراسان) ج ۳؛ ص ۲۵۴

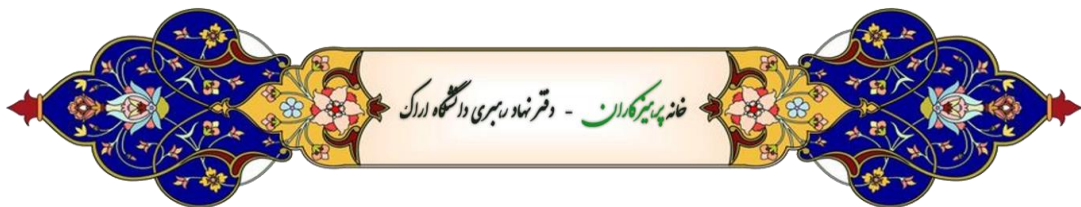

۹-۱. طهارت مسجد

۱. نجس کردن زمین و سقف و بام و طرف داخل دیوار مسجد حرام است. و هر کس بفهمد که نجس شده است، باید فوراً نجاست آن را برطرف کند. و احتیاط واجب آن است که طرف بیرون دیوار مسجد را هم نجس نکنند. و اگر نجس شود، نجاستش را برطرف نمایند، مگر آنکه واقف آن را جزو مسجد قرار نداده باشد.
۲. اگر نتواند مسجد را تطهیر نماید، یا کمک لازم داشته باشد و پیدا نکند، تطهیر مسجد بر او واجب نیست. ولی اگر بی احترامی به مسجد باشد، بنابر احتیاط واجب باید به کسی که می تواند تطهیر کند اطلاع دهد.
۳. اگر جایی از مسجد نجس شود که تطهیر آن بدون کندن یا خراب کردن ممکن نیست، باید آنجا را بکنند، یا اگر خرابی زیاد لازم نمی آید، خراب نمایند. و هزینه پرکردن چاله و تعمیر خرابی بر کسی است که مسجد را نجس کرده است و بر اشخاصی که برای تطهیر مسجد جایی از آن را کندند یا قسمتی از آن را خراب نمودند، پر کردن جایی که کنده اند و ساختن جایی که خراب

کرده اند، واجب نیست. ولی اگر آن کس که نجس کرده بکند یا خراب کند، در صورت امکان باید پُر کند و تعمیر نماید.

۴. اگر مسجدی را غصب کنند و به جای آن خانه و مانند آن بسازند که دیگر به آن مسجد نگویند، باز هم بنا بر احتیاط واجب، نجس کردن آن حرام و تطهیر آن واجب است.

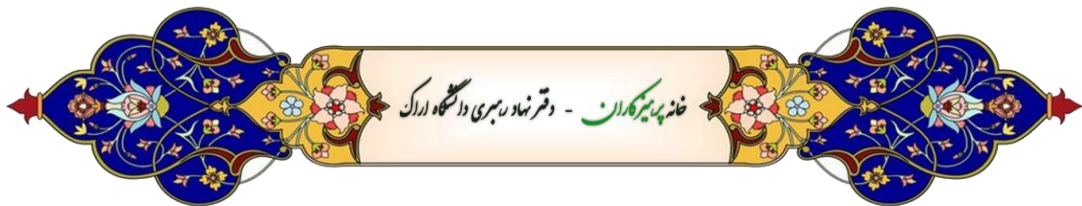
۵. اگر حصیر مسجد نجس شود، بنا بر احتیاط واجب باید آن را آب بکشند. ولی چنانچه به واسطه آب کشیدن خراب می شود و بریدن جای نجس بهتر است، باید آن را ببرند. و اگر کسی که نجس کرده ببرد، باید خودش اصلاح کند.

۶. بردن عین نجس مانند خون در مسجد اگر بی احترامی به مسجد باشد حرام است. و همچنین بردن چیزی که نجس شده در صورتی که بی احترامی به مسجد باشد حرام است.

۷. سؤال: آیا تطهیر ظاهر مسجدی که از مصالح متنجس ساخته شده کفایت می کند؟

جواب: کافی است و در دل مؤمنان وسوسه نکنید.

۹-۲. تعمیر مسجد

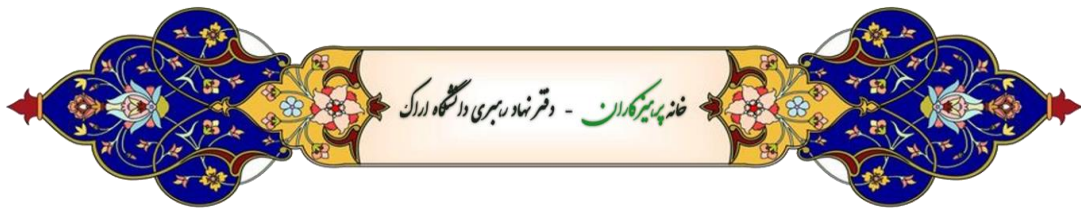
۱. فروختن در و پنجره و چیزهایی دیگر مسجد حرام است، و اگر مسجد خراب شود، باید اینها را صرف تعمیر همان مسجد کنند، و چنانچه به درد آن مسجد نخورد باید در مسجد دیگر مصرف شود. ولی اگر به درد مسجدهای دیگر هم نخورد می‌توانند آن را بفروشند و پول آن را اگر ممکن است صرف تعمیر همان مسجد وگرنه صرف تعمیر مسجد دیگر نمایند.

۲. ساختن مسجد و تعمیر مسجدی که نزدیک به خرابی می‌باشد مستحب است. و اگر مسجد طوری خراب شود که تعمیر آن ممکن نباشد، می‌توانند آن را خراب کنند و دوباره بسازند. بلکه می‌توانند مسجدی را که خراب نشده برای احتیاج مردم خراب کنند و بزرگ‌تر بسازند.

۹-۳. استفاده از وسائل مسجد

اگر مسجد را برای روضه‌خوانی چادر بزنند و فرش کنند و سیاهی بکوبند و اسباب چای در آن ببرند، در صورتی که این کارها به مسجد ضرر نرساند و مانع نمازخواندن نشود، اشکال ندارد.

۹-۴. زینت مساجد

بنابر احتیاط واجب مسجد را به طلا نباید زینت نمایند. و همچنین نباید صورت چیزهایی که مثل انسان و حیوان دارد در مسجد نقش کنند، و نقاشی چیزهایی که روح ندارد مثل گل و بوته، مکروه است.

۹-۵. وضو گرفتن با آب مسجد برای کسی که قصد

نماز خواندن ندارد

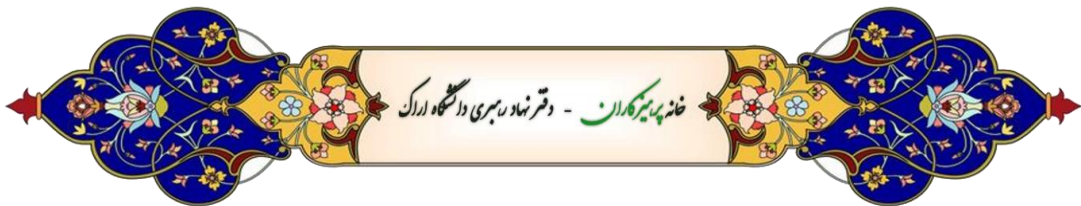
سؤال: شخصی قصد خواندن نماز در مسجدی را ندارد، ولی قصد قرائت قرآن مجید دارد، آیا می‌تواند با آب مسجد وضو بگیرد و مقداری قرائت قرآن کند و برای نماز به جای دیگر برود؟

جواب: اشکالی ندارد

۹-۶. مسجد جامع

سؤال: منظور از مسجد جامع که می‌شود در آن اعتکاف کرد چیست؟ آیا حتماً باید دارای این نام باشد؟ و یا مسجدی که همه‌ی اقشار در آن حضور می‌یابند هر چند به نام دیگری مانند مسجدالنبی باشد نیز مسجد جامع است؟

جواب: با توجه به لسان روایات، در مساجد که مستمراً در آن اقامه جماعت شود، حتی اگر یک وعده نماز به طور مستمر در آن برپا شود، می توان اعتکاف کرد.

۹-۷. تفاوت مسجد با حسینیه

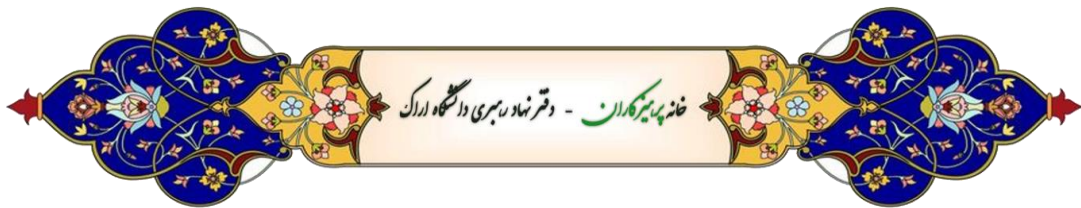
سؤال: چرا برنامه های مسجد را در حسینیه و برنامه های حسینیه را در مسجد نمی توان انجام داد؟ چون در صورت جواز می توانیم یکی از این دو را داشته باشیم تا از اسراف از نظر زمین و مخارج ساختن جلوگیری شود.

جواب: مسجد محدودیتی برای زنان و گاه برای مردان دارد و در حسینیه آزادی بیشتری وجود دارد، البته ثواب نماز در مسجد نسبت به حسینیه بسیار تفاوت دارد و همین امر سبب تأسیس دو بنا شده است.

۹-۸. بلند کردن صدای اذان مسجد

سؤال: آیا بلند کردن صدای اذان مسجد مخصوصاً اذان صبح در صورتی که همسایگان مسجد اعتراض می کنند و اظهار می نمایند که صدای اذان موجب اذیت و آزار آنها می شود جایز است؟

جواب: بلند کردن صدای اذان در حد معمولی مانعی ندارد و همسایگان نمی‌توانند مانع صدای اذان شوند.

۹-۹. تخریب مسجد جهت تعمیر و ساخت جاده

سؤال: برای تعمیر جاده و خیابان جدید آیا می‌توان مسجد را خراب و منهدم کرد؟ اگر خیابان موجود باشد آیا می‌توان برای گشاده و بزرگ کردن آن مسجد را خراب کرد؟

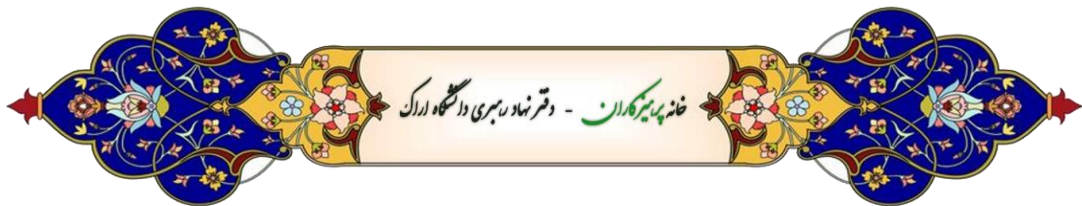
جواب: هیچ‌کدام جایز نیست.

۹-۱۰. جلسات قرآن بدون رضایت هیئت امناء مسجد

سؤال: اگر هیئت امنای مسجد یا حسینیه‌ای بگویند: «ما راضی به برگزاری کلاس قرآن در مسجد یا حسینیه نیستیم» آیا رعایت نظر آن‌ها لازم است؟

جواب: رعایت نظر آن‌ها در این‌گونه موارد لازم نیست، ولی بهتر است هماهنگی برقرار گردد و در هر حال مزاحمتی برای نمازگزاران به وجود نیاید.

منابع

قرآن کریم

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، *من لا یحضره الفقیه*، ۴ جلد، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم - قم، چاپ: دوم، ۱۴۱۳ ق.

۲. ابن بابویه، محمد بن علی، *الأمالی (للصدوق)*، ۱ جلد، کتابچی - تهران، چاپ: ششم، ۱۳۷۶ ش.

۳. ابن بابویه، محمد بن علی، *ثواب الأعمال و عقاب الأعمال*، ۱ جلد، دار الشریف الرضی للنشر - قم، چاپ: دوم، ۱۴۰۶ ق.

۴. برقی، احمد بن محمد بن خالد، *المحاسن*، ۲ جلد، دار الکتب الإسلامیة - قم، چاپ: دوم، ۱۳۷۱ ق.

۵. حر عاملی، محمد بن حسن، *تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل*، ۳۰ جلد، مؤسسه آل البيت علیهم السلام - قم، چاپ: اول، ۱۴۰۹ ق.

۶. حمیدی، سیدجعفر، *تاریخ اورشلیم*، تهران، مؤسسه انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۴.

۷. خمینی، روح الله، *صحیفه امام*، تهران، موسسه نشر آثار امام خمینی، جلد ۱، ۱۳۵۹

۸. شریف الرضی، محمد بن حسین، *المجازات النبویة* ۱ جلد، دار الحدیث - قم، چاپ: اول، ۱۴۲۲ ق / ۱۳۸۰ ش.

۹. شعیری، محمد بن محمد، جامع الأخبار (لشعیری) جلد، مطبعة حیدریة - نجف، چاپ: اول، بی تا.
۱۰. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، الکافی (ط - الإسلامية)، جلد ۸، دار الکتب الإسلامية - تهران، چاپ: چهارم، ۱۴۰۷ ق.
۱۱. طریحی، فخر الدین بن محمد، مجمع البحرین، جلد ۶، مرتضوی - تهران، چاپ: سوم، ۱۳۷۵ ش.
۱۲. طوسی، محمد بن الحسن، تهذیب الأحکام (تحقیق خراسان) جلد ۱۰، دار الکتب الإسلامية - تهران، چاپ: چهارم، ۱۴۰۷ ق.
۱۳. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، جلد، شریف رضی - قم، چاپ: چهارم، ۱۴۱۲ ق / ۱۳۷۰ ش.
۱۴. طوسی، محمد بن الحسن، الأمالی (لطوسی) جلد، دار الثقافة - قم، چاپ: اول، ۱۴۱۴ ق.
۱۵. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار (ط - بیروت)، جلد ۱۱۱، دار إحياء التراث العربي - بیروت، چاپ: دوم، ۱۴۰۳ ق.

